

Idéburen välfärd SOU 2019:56

(Dnr Fi2019/04187/K)

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågors (MUCF) yttrande utgår från regeringens mål att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen samt från regeringens mål att förbättra villkoren för det civila samhället.

Inledande synpunkter

MUCF delar utredningens utgångspunkt att civilsamhällets unika roll möjliggör för nya lösningar på samhällsutmaningar som varken offentliga eller kommersiella aktörer förmår att fånga upp. Idéburna organisationer har ofta en stark förankring och ett stort förtroende hos de människor som har behov av de välfärdstjänster som aktörerna erbjuder. Detta kan leda till en högre kvalitet av välfärdstjänster för brukare. Att idéburna organisationer genomför verksamheten med stor förankring och stort förtroende hos brukarna kan också leda till ett ökat inflytande i verksamheten hos brukare.

Idéburet offentligt partnerskap (IOP)

För att kunna lösa samhällsproblem som tidigare inte kunnat lösas, eller för att budgetmässigt effektivisera insatser, kan nya former av samverkan, som till exempel *Idéburet offentligt partnerskap (IOP)*, upprättas. MUCF:s utgångspunkt är att offentliga aktörer måste ta hänsyn till de mål och principer som finns inom politiken för det civila samhället (Prop 2009/10:55) vid upprättande av alla former av samverkan mellan offentliga och idéburna aktörer.

Kapitel 5 Förslag till definition av idéburna aktörer i välfärden

Kap 5.4.1 Eventuella brister i nuvarande associationsrättsliga reglering

MUCF delar utredningens och Valfärdsutredningens (SOU 2016:78) bedömning om att det i dagsläget inte behövs några åtgärder för att göra befintliga eller delar av befintliga associationsformer mer användbara och attraktiva för idéburen verksamhet inom välfärden.

Kap 5.4.3 Definition av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet

Att klassificera organisationer inom det civila samhället är inte helt enkelt då civilsamhället är mångfacetterat med olika juridiska associationsformer och syften. Men att kunna identifiera och följa upp idéburna organisationer och deras medverkan inom offentlig service är nödvändigt för att kunna synliggöra det civila samhällets betydelse inom välfärden. MUCF tillstyrker därför utredningens förslag (Kap 5, 5.4.3 s. 165) om en definition av idéburna aktörer i offentligt finansierad välfärdsverksamhet.

Kap 5.4.4 Värdeöverföringar

I avsnitt 5.4.4 resonerar utredningen kring värdeöverföringar. MUCF bedömer, i frågan om återinvestering av överskottsmedel från offentliga medel, att dessa ska kunna återinvesteras och användas i de idéburna aktörernas kärnverksamhet. I vägledningarna eller informationsinsatserna gentemot idéburna aktörer inom offentligt finansierad välfärdsverksamhet bör det framgå vilka värdeöverföringar som är otillåtna, även inom och emellan associationsformer. Detta är särskilt viktigt för att undvika att de idéburna aktörerna kommer i kläm.

Kap 5.4.5 Utredningens förslag om registrering av idéburna aktörer

Idéburet offentligt partnerskap är en möjlig samverkansform mellan offentlig sektor och idéburna organisationer som prövats i begränsad omfattning.

Samverkansformen skulle kunna skapa förutsättningar som både förbättrar kvalitet och skapar mervärden i de verksamheter som bedrivs inom ramen för IOP. För att stimulera framväxten av IOP behöver aktivt arbete bedrivs genom information och kunskapsutveckling till både offentlig sektor och civilsamhället. Dessa informationsinsatser behöver förekomma vid olika tillfällen där dessa aktörer möts och har dialog.

Utredningen föreslår att upphandlingsmyndigheten får i uppdrag att arbeta med riktade informationsinsatser gentemot idéburna aktörer och upphandlande myndigheter i syfte att öka idéburna aktörers deltagande i upphandlingar. Uppdraget ska genomföras i samverkan med relevanta aktörer. MUCF ser det som en mer aktiv och effektiv lösning att någon aktör (NOD eller MUCF) med stor kontaktyta mot både civilsamhället och offentlig sektor fick ta sig an uppdraget att informera och i sin tur med stöd från Upphandlingsmyndigheten.

Kapitel 10 Andra områden där definitionen av idéburna aktörer kan användas

Kap 10.1 Bidragsgivning

MUCF bedömer att mer kunskap behövs kring effekterna av förslaget att alla idéburna aktörer, oavsett associationsform kan beviljas statliga, regionala eller kommunala bidrag. En sådan förändring, att i bidragsförordningar byta begreppet ideella organisationer till idéburna aktörer, gör att många fler aktörer än idag blir berättigade att söka bidrag, samtidigt som utredningen inte kommer till slutsatsen att bidragen samtidigt bör utökas. Detta kan komma att påverka ideella organisationers förutsättningar att bedriva verksamhet eftersom dessa ofta har bidrag som den viktigaste inkomstkällan.

Övriga synpunkter

Mer forskning om IOP

IOP är ett nytt område både för offentliga och idéburna aktörer. Som MUCF konstaterar i sin kunskapsöversikt (*Idéburet offentligt partnerskap - en kunskapsöversikt*, MUCF, 2018), finns det inga utvärderingar och mycket lite forskning om fenomenet.

IOP-avtal tecknas för verksamheter inom skilda områden och av organisationer med sinsemellan olika kultur, traditioner och associationsformer. Det är därför svårt att dra några generella slutsatser om fenomenets betydelse för idéburna organisationer. MUCF bedömer därför att forskningsinsatser är nödvändiga för att kunna utvärdera långsiktiga effekter på idéburna organisationer som ingår avtal inom området idéburen välfärd.

I detta ärende har generaldirektör Lena Nyberg beslutat. Utvecklingsledare Jorge María Londoño har varit föredragande. Senioranalytiker Tiina Ekman har deltagit i den slutliga beredningen av ärendet.

Lena Nyberg
generaldirektör

Jorge María Londoño
utvecklingsledare